

НАРОДЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

Стенограма

Х У Д О Ж Е С Т В Е Н

С Ъ В Е Т

ОБСЪЖДАНЕ НА ПОСТАНОВКАТА "ВЕЧЕР"

от Ал. Дударев

С о ф и я

26 юни 1985

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

	стр.
I. ОТКРИВАНЕ И ДНЕВЕН РЕД	
Дико Фучеджиев	4
II. ПЪРВА ТОЧКА ОТ ДНЕВНИЯ РЕД - изказвания	
Николай Люцканов	6
Пелин Пелинов	7
Виолета Бахчеванова	8
Стефан Данаилов	10
Владимир Каракашев	11
Николай Николаев	17
Сава Хашъмов	18
Антония Каракостова	19
Константин Илиев	20
Банчо Банов	21
Димитрина Гюрова	23
III. ЗАКЛЮЧЕНИЕ	
Дико Фучеджиев	24
IV. ВТОРА ТОЧКА ОТ ДНЕВНИЯ РЕД	
Рачко Ябанджиев	26
Татяна Масалитинова	26
V. ЗАКРИВАНЕ	
Дико Фучеджиев	27

П Р И С Ъ С Т В У В А Щ И :

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ

ЧЛЕНОВЕ: Банчо Банов

Антония Каракостова

Пелин Пелинов

Константин Илиев

Николай Люцканов

Стефан Данаилов

Николина Лекова

Иванка Димитрова

Татяна Масалитинова

Виолета Бахчеванова

Рачко Ябанджиев

Николай Николаев

Крум Табаков

Ананас Велянов

Владимир Каракашев

Александър Григоров

Александър Панков

Сава Хашъмов

НАРОДЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

Стенограма

Х У Д О Ж Е С Т В Е Н
С Ъ В Е Т

Състоял се на 26 юни 1985

НАЧАЛО: 13.00

- о -

О Т К Р И В А Н Е

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ: ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ

Другари,

Откривам заседанието на Художествения съвет с

Д Н Е В Е Н Р Е Д :

1. Обсъждане постановката "Вечер" от Александър Дударев с режисьор Димитрина Гюрова.

2. Разни.

Художественият съвет има необходимото болшинство.

ПЪРВА ТОЧКА ОТ ДНЕВНИЯ РЕД

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има ли нещо да каже по постановката др. Гюрова? Не.
Има думата др. Николай Люцканов.

ИЗКАЗВАНИЯ:

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ:

Ще се изкажа накратко: сложно, богато, като че ли противоречиво, сложно за възприемане и осмисляне драматургично произведение. От една страна си казваш: Русия като че ли е все същата от времето на Толстой и Горки, от друга страна има толкова думи и мисли за човешина, за човешкото битие, за смисъла му, като че ли времето отива по-назад, на преден план излизат тези богати, сложни и противоречиви, не винаги лесно възприемаеми емоционално мисли за живота, за Русия, за човека въобще.

Произведението снощи дълбоко ме разтърси и не зная бих ли отишъл втори път да го гледам, защото ми подействува много силно.

Мисля, че се срещаме с една много точно четлива, ясна режисура, която не претендира за някакъв особен вид театър. Силата ѝ е в богатото реалистично прочитане на пиесата, на нейните скрити ходове, богато и реалистично изгребване душевността на героите.

Мисля, че достоинството на режисурата се отличава още и в това, че не се е спряла до жизнената правда, да възстанови жизнената правда, а отива по-нататък – округнява жизнената правда, прави я богата, следователно тя вече звучи като обобщение.

Друго достоинство на режисурата, което ми прави впечатление, е онази хубава граница, оня вододел между хумора, драматичното и комедийното, което прави постановката гледаема, ако мога така да се изразя, и жизнено правдива.

Веднага ми се иска да кажа, че се срещаме и с великолепни актьорски изпълнения. Лъхна ме силата на големия театър, ко-

гато бяха живи нашите големи артисти, с това пълнокръвие, с това богато протичане на живота пред очите ни, с това противоречиво, сложно, лабиринтно на моменти сценическо живеене.

Днес видях само втората част и играта на др. Димитрова. Струва ми се на моменти типизирането, играенето на образа още не е улегнало, което е въпрос на улягане.

Актьорите показват цялата сила на школата си, не реализма си, на творческото си кредо да се изгребе душевността, сложността на живота и на човека.

Единственото нещо, на което като режисьор обръщам внимание колегиално, е това, че във втората част имам усещането някъде за вътрешна статика. Има някакъв момент, от който нататък като че ли буксуват нещата. Мисля си дали това е въпрос на режисура, на актьорство, или е въпрос на драматургия. Като че ли по-голямата част е въпрос на драматургия, защото след като дойде Гастрит и целуне ръка на Васил за опрощаване, оттам нататък има едни дължини, в които се поставят отново и отново едни и същи теми, които вече сме чули и асимилирали и имаме отношение към тях. Искане ми се да отида по-скоро към финала, към решение на проблемите, а колелото отново се завърта бавно, след което се ускорява. Независимо от това, че се отива към един великолепен финал, който е толкова дискретен и толкова силен едновременно в своята простота.

Искане да подчертая, че художественото и музикалното оформление тук са равностойни и са чудесни за мен. Нищо повече като че ли не е нужно.

Възприемам с вълнение тази постановка. Може би трябва тази постановка да се изиграе във всички големи селски центрове, където ще има огромен успех. Ще се осъществи едно истинско

слизана в буквалния и преносния смисъл до народа, защото пиесата колкото е руска, за човека, за смисъла на битието и т.н., толкова е и конкретна, защото тези хора съществуват и по нашите села и тяхната драма и величие са една реалност.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Пелинов.

ПЕЛИН ПЕЛИНОВ:

Харесвам много постановката и смятам, че показва образец на реалистична драматургия, на реалистична режисура и на реалистична игра, което най-много харесвам в театъра. Разбира се, на тази камерна сцена се явяват и други експериментални постановки, живи и игриви, които също сме харесвали, но сега се срещаме с едно друго изкуство, което ни респектира веднага и ни показва, че истинските корени на театъра са в реализма. И най-голямото достойнство е реалистичността на тази постановка, както и др. Люцканов отбеляза. В същото време той не е и буквален, а отразява една действителност съвременна, със сложните проблеми. Странното е, че в един толкова елементарен сюжет, с толкова проста драматична колизия, могат да се кажат толкова неща. Това е една гениална авторова находка. Намерил е съюзници в лицето на режисьора, художника, музиката и особено изпълнителите, които са на неговото равнище и разкриват пиесата в неочаквани и от самия автор аспекти.

Пиесата е не само реалистична, тя е и много поетична, макар че става дума за тази човешка вечер. Аз също бях потресен от пиесата и имам лични основания да се вълнувам от този проблем.

Пиесата е страшна – тя казва на съвременния зрител много неща, към които той не може да бъде безразличен. Тя ана-

лизира едно време, което е сложно и противоречиво и по един много верен начин казва нашите грешки и слабости и се чертае перспективата.

Нямам никакви бележки към постановката, освен това, което и Люцканов каза, че след идването на Рачко Ябанджиев и колениченето долу, което е толкова майсторски направено, че прозвуча като финал. Другото е малко белетристично и повторение. Ако режисьорът може да се освободи от натрупаното досега би могло да се намалят нещата и този разказвателен финал да стане по-бър и динамичен. От това постановката ще спечели, но и в този вид постановката е образец на една академична завършена работа във всичките ѝ компоненти.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Бахчеванова.

ВИОЛЕТА БАХЧЕВАНОВА:

Свикнахме да говорим за празници на сцената на нашия театър. Струва ми се, че тези наши разговори бяха с покритие. Още един празник за нас трябва да прибавим и с тази постановка, която гледахме вчера. Аз също бях много развълнувана от това, което видях.

Точната дума за постановката е, че Димитрина Гюрова пак направи "бум". Когато една режисура е дълбоко потънала в цялостното произведение човек едва ли мисли как точно е постигнато това. Мисля, че това е най-хубавото в една постановка, когато не се замисляш за нито една хватка. Тази режисура много точно води тримата изпълнители през цялото време на сцената, а не мислим за нея. Хубаво беше, че на фона на този бит вървяха толкова хубави обобщения, без които като че ли не можеше. Тази жена взе ботушите на мъжа си, за нея вече има грижа, има топлинка.

Хубава находка е и водата, която непрекъснато наливаха от кладенеца. Всичко това не ми говореше за бит, а за необходима атмосфера, на фона на която много ярко проличаха големите човешки проблеми. Много интересна беше драматургията в това отношение, как се мисли за този неярко изразен миграционен процес, за онова руско село и за онази голяма човештина.

Безкрайно съм развълнувана от постановката и мисля, че е наш сериозен успех. А към всичко това искам да прибавя актьорското майсторство на нашите колеги, защото тази сцена дава големи възможности за актьорско майсторство и проличава дали е постигнато. В това отношение и тримата ни колеги са се справили със задачата си – на трима души лежи една пиеса от два часа и половина, което не е без значение за работата. Гец наистина ми звучеше като обобщения образ на един Толстоев герой, съществуващ до ден днешен в Русия. Тънката невероятна граница в образа на Рачко Ябанджиев между хумора и трагедията. А на Таня искам да кажа, че чрез нея у нас навлезе голямата руска душа. Тя едва ли може да усети какво значи този женски образ за нас, на руската жена. Това ме накара да се замисля, че колкото и руски образи да сме играли, тези корени, дълбоко идващи от руската душа на Таня бяха невероятно тънко предадени.

Искам да взема отношение и за музиката – тя не ми беше илюстративна, а като нещо дълбоко, едва чуваща се и напомняща за брезите на Русия, а едновременно с това допълваше цялата постановка.

Декорът също ни направи съпричастни с руската къща, вярвахме изцяло, може би защото имам слабост към руската драматургия.

Имам и малки бележки: в един момент на втората част

имах чувството за малко разсейване, на малко места беше, но имах чувството, че това е небалансиране на актьорските сили и умора от първата част. Някои неща бяха загатнати в първата част и нямаше защо да се повтарят във втората част. Втората част иска повече активност и повече сили от първата. Първата го носи дори експозитивно, докато трябва малко повече борба – говоря за вътрешен ритъм.

Имаше някои текстове, които малко ме смутиха, но това е драматургията, а може и да не съм разбрала правилно и може би сме отвикнали от такива мисли, казани на сцената.

Всичко върви точно и органично, но падането на Гец до кладенеца, макар да е символа водата, не ми хареса, защото от тук нататък, макар на фона на музиката, но ясно се вижда придвижването, разсъбличането. Всичко това наруши истината. Ако е възможно падането да бъде близо до леглото. А и идва една асоциация, че е мъртъв и оттам се нарушава жизнената правда. Ако има възможност да бъде близо до леглото и да не го виждаме.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Стефан Данаилов.

СТЕФАН ДАНАИЛОВ:

Присъствувахме на едно прекрасно представление. Не зная доколко е академично и доколко е само реалистично. Не зная колко са хората, които не играят реалистично. В последно време не бяха виждал актьори на сцената да имат толкова действие – и физическо освен психическо. Ние се намираме в театър, ясно е, че всичко е бутафория, но в същото време така необходимо в ръцете и действията на колегите е, че заживяваш с това. Може би от това излиза и реализмът. Струва ми се, че артистите играят много сложно, силно емоционално. Искаше ми се да бъде притча –

толкова е емоционално и потресаващо всичко, в същото време и невероятно оптимистично, което най-много ме радваше.

Финалният монолог към слънцето на Гец, който можеше да отиде в една безумна мелодрама, е това, за което се борим ние: слънцето, водата, живота.

Представлението ме развълнува силно. Направените забележки от колегите ще ги обсъди режисьорът, а и след като се поиграе малко всичко ще улегне.

Дебютант на камерна сцена е Рачко Ябанджиев. Струва ми се, че след момента, когато целува ръката на Васил, нещо трябва да се съкрати или темпово да се забърза. Това е пречистване и на другия герой. Ако това го няма ще остане само в плана на зло-то, а не е така, това е сложността.

Струва ми се, че забавяне има в това, когато Гец разказва отново как са го разпънали. Вначалото беше ясно какво се е случило с него, през какво е минал.

Ние трябва да видим това представление, за да знае как трябва да се играе – с такъв дух, като че ли става всичкото пред нас и не е пред нас, то е извън театъра.

Представлението е прекрасно. Радвам се и за режисьорката Димитрина Гюрова, която се затвърди в нашия театър.

Пожелавам "На добър час!"

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Каракашев.

ВЛАДИМИР КАРАКАШЕВ:

Искам да потвърдя, че Народния театър е много добър театър, повтарям го вече 34 години непрекъснато. Този театър възпита у всички нас принципи, на които се стремим да остане верни.

Съжелявам, че днес не можах да видя Иванка Димитрова.

Трудно ми е да се изкажа, защото трябва да повтора някои неща от казаното вече. Но ще се постарая да разширя разговора ни. Мисля, че включването на "Вечер" от Лударев има голямо значение за Народния театър. Първо, много хубаво е, че наред с Леонид Леонов се появява творба от един от младата генерация съветски драматурзи. За него войната е само един далечен спомен. Той е един от най-нашумелите имена в съветската драматургия, поставят го и в редица социалистически страни. Автор е на пиесите "Праг", на "Редници", а сега "Вечер". Белорусин е по народност, което личи по пиесите, по темите, които засяга белоруската литература, както и имената на героите.

Пиесата има универсална проблематика, която надхвърля регионалните очертания на определена нация, на определена национална литература.

Силата на традициите е нещо много голямо. Тук се долавя присъствието на великата сянка на Лев Толстой – говоря за едно благородно продължение на великите традиции, тъй като Толстой е недостижим в това, което се нарича диалектика на човешката душа. Но тук виждаме, че и Лударев навлиза с метода на психологическия реализъм в човешката душа. Той е много интересен автор и пиесата е дълбоко полемична. Напръв поглед е непретенциозна – вечния триъгълник, дори и двамата се канят да се женят за нея, което засилва токовете на триъгълника. Същевременно с това виждаме една вътрешна полемика на автора и някои представи за съвременния съветски човек, някои лустросани, бедни представи за съветския човек, така и една полемика с един дух, с един стил на живот, който, за съжаление, научно-техническата революция и съвременната цивилизация неизбежно доведоха. И този стил

на живот е отделянето на човека от природата като източник за много нравствени и духовни деформации. Това, според мен, е лайд-мотивът на тази творба – това слънце и тази живителна вода са символите и метафорите на това завръщане, на този пантеизъм, напълно в духа на Лев Толстой, завръщането на човека към исконното начало, към природата.

Разбира се, влиянието на Толстой – говоря като спазвам всички възможни пропорции, се чувствава и в темата на исконната руска доброта – една друга основна тема в пиесата. Не искам да правя драматургически анализ и считам, че др- Димитрина Гурова достатъчно дълбоко и вярно го е направила. Искам само да подчертая факта, че след Галин се явява втори представител на младата вълна на съветската драматургия, която някои наричат "след-вампиловската" вълна в съветската драма от седемдесетте години насам.

Постановката е един значителен успех не само за Народния театър, но и за нашия театър въобще. Първо, чисто емоционално и аз се завърнах в добрите стари времена, когато на сцената на този театър играеха Кръстьо Сарафов, Бъчваров, Стаматов, Кисимов и си припомних не тях, а този огромен дух на дълбоко психологическо проникване на актьора в човешкия характер – нещо, което винаги е било голямата сила на нашия Народен театър. И когато той се е отдалечавал от тази велика традиция винаги е грешал.

Реализмът е много широко понятие – както пита Богомил Райнов – за кой реализъм става дума, дали за Курбе, дали на Балзак, дали на Толстой или Шолохов, дали за Стайнбек. Но тук говоря за реализма като за една вярност към правдата на човешкия характер, като едно дълбоко психологическо разкриване и ми-

сля, че това е най-голямото достойнство на постановката, която ми направи силно впечатление. Рядко се е случвало така да ми е правила впечатление постановка със своята вътрешна правда и външна непретенциозност.

Димитрина Гюрова и тук е в познатата си стихия с нейната изключително точно разчетена режисура и с умениято ѝ да доказва неизчерпаемите възможности на психологическия реализъм, която някои "режисьорчета" в България наричат "така наречения психологически реализъм". Тридесет години чакам някой да ми покаже възможностите на някакъв друг реализъм - знаей, че има друг и търпеливо го чакам, но нека се покажат практически неговите достойнства.

Присъединявам се към оценките, които се дадоха за актьорите. Но като едно общо пожелание, като давам висока оценка на актьорската игра, ще си позволя специално към Гец и към Таня Масалитинова да отправя бележка от малко по-принципен характер. Пиесата съм чел преди една година. Бих посъветвал Гец малко проповедническото начало, което го има в този мъдър осемдесетгодишен руски мужик, и което на отделни моменти минава в малък риторика и назидателност, особено където изказва някои сентенции, някои мисли на автора, изразени във формата на сентенции, да го намали, защото ми прозвучават някои назидателни и нравоучителни нотки.

За Таня Масалитинова - в някои възлови моменти на високо емоционално напрежение се прокрадват театрални нотки. Би могла да помисли за прибиране на тези моменти. Този странен образ - най-после една възрастна селянка да не се кръсти на сцената. Доста голяма смелост е на автора, който така хитро заобикаля проблема за бога, макар че шест пъти се задава въпроса има ли или не бог.

Имам бележки и към втората част на постановката - преди всичко са към Дударев и как да преодолеем някои от тях.

Първо, съвсем очевидно е, че пиесата не е равностойна във всички части. Втората част страда от два недостатъка, което режисурата и актьорите по-добре виждат, тъй като добре познават пиесата. Кои са недостатъците? Това е този повествователен маниер, който Дударев използва в пиесата, който във втората част започва доста да се атрофира и да преминава в един бележистичен преразказ. Вторият недостатък е, че в някои герои, особено в Никита и отчасти във Васил започва известно драматургическо повтаряне в текста - повтаряне на мотиви, които вече са експлоатирани в първата част на пиесата или експонирани.

Ще се опитам да бъда конкретен. Присъединявам се към Стефан Данаилов, че е излишен монологът, който Васил за втори път ни разказва как кулаците са го заковали на кръст. Това се каза в първата част. Ясно е, че той е червеноармеец, комунист, заслужил революционер и т.н. - не е необходим целият този монолог. Мисля, че в драматургическия образ и в текста на Никита трябва да остане сцената на разкаянието пред Ханна, но цялата сцена след бягството от болницата, качването и лежането с Васил на печката ми се струва повторно или за трети път завръщане към една тема, която ние вече сме я видели във взаимоотношенията на двамата герои в първата част. Тук постановката започва да буксува и съм категорично за някои сериозни съкращения, тъй като не бива да се допуска набраната скорост, особено в една безсюжетна пиеса, каквато е "Вечер", тази психологическа статика, която се получава и едно преразказване, съвършено немотивирано. Тук и актьорите се измъчват и прибягват към скороговорка. Защо втори път Никита ще казва какво го терзае, след като го е казал

това нещо на Васил в края на първата част, когато е признал това предателство, което е извършил спрямо неговия брат. Защо втори път трябва да се повтаря и то доста разточително.

Като цяло ми прави впечатление не само тази тънкость, с която режисурата работи с актьорите – това са много опитни актьори, със свои навици и привички – виждаме някои от тях в доста необичайна светлина, особено Рачко Ябанджиев. Прави ми впечатление уменията на режисурата да намира един цялостен образ на постановката. Това слънце, което толкова тънко преминава през цялата постановка, не само текстово, но и чисто визуално, тази руска музика, която идва като че ли от душите на самите герои, тази песен на Ханна, която прозвучава в различни вариации в цялата постановка, плюс декора на Атанас Велянов, който е бил изправен пред голямата опасност да изглежда бутафорен, тъй като зрителят го вижда от близко. Да не говорим за актьорската игра, която изисква абсолютна психологическа безусловност, тъй като и най-малкият фалш на камерна сцена си личи.

Ненаправно в една своя статия казах, че тази сцена, от която някои големи артисти бягат, е една своеобразна лечебница, бих казал една диагностика за методологията на актьорите.

Искам да завърша с пожеланието: повече и по-интересни постановки, по-различни по дух и стил да виждаме на камерната сцена. С тази постановка практиката показва, че могат да се създадат значителни художествени постижения. Пожелавам успех на постановката и не се съмнявам в този голям успех, който ще има с широката публика.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Николай Николаев.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ:

Към едно красиво родено бебе ние понякога пристъпваме доста садистически – имаш желание да го целуваш, да го халеш от удоволствие. Мисля, че такава неща всички изпитваме това сега, когато се е родило едно наистина красиво бебе на нашия театър.

Не искам да повтарям, че постановката ме дълбоко развълнува и двата пъти. Спомних си някои писания на наши титани на драматургическата мисъл за краха на психологическия реализъм. Но дали ще е психологически реализъм, дали ще е козметически реализъм и какъвто и да е щом като има постановка, действие и изкарва хората от блатото на тяхното душевно равновесие значи е станало чудото. Ето такава чудо мисля, че е станало и сега с тази постановка. Искан ми се да прегърна с всички сили и Иванка, и Таня, и този селски светец Гец, и "младия" артист прощъпулник Рачко Ябанджиев, който за първи път играе на камерна сцена и прави нещо чудесно. И режисьорката, която се е сляла в тях, което е акт на висша режисура. Такова нещо отдавна не се е виждало по нашите сцени и само за това трябва да ѝ се преклоним. За тази прекрасна музика, по-скоро за усещането за музика през цялата постановка, така вечно написана от Крум Табаков. За всичко благодарности, благодарности и благодарности...

Искам да се присъединя и към Стефан Данаилов и Владимир Каракашев за това, че и на мен ми се струва, че нищо няма да загубим, ако се пресова този голям монолог на Гец за разпъването, защото наистина действието там започва да буксува.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Сава Хашъмов.

САВА ХАШЪМОВ:

Всички бяхме еднакво развълнувани и споделяхме през антракта и след представлението. Искам само едно нещо да добавя: преди време на един съвет проф. Тенев каза, че ни липсва поетичен театър. Мисля, че на основата на това, което се говори досега, за психологическия реализъм, за истинския реализъм, за истинската игра, за истинска режисура, на основата на всичко за мен това беше един поетичен театър. Не трябва да се забравя, че в последна сметка това е едно поетично представление. Защото представление, което може така да вълнува и да разплаче мнозина от нас, а разплаква поезията, затова мисля, че срещаме един поетичен театър. Това е представление с поезия, основано на жизнената, на сценичната правда.

Благодаря на всички създатели на постановката. Съжелявам, че не мога да участвувам в това представление. Защото зная как се работи с др. Гурова. Завиждам на колегите, които играят в тази пиеса и особено на Рачко Ябанджиев, който някога беше най-големият противник на камерната сцена, сега доказва как трябва да се играе на камерната сцена. А и тримата играят истински на тази сцена. Пожелавам им "На добър час!"

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Николина Лекова.

НИКОЛИНА ЛЕКОВА:

Искам да споделя, че когато четох пиесата много неща ми харесаха, но ми се струваше, че на места доскучава, някои неща трябва да се съкратят. Но след като видях постановката се убедих, че не съм била права. Всичко е толкова силно извлечено от режисьора и актьорите и ще повторя казаното, че и върху мен пиесата оказва голямо въздействие.

Струва ми се, че не са прави колегите, които споменаха за съкращаване на три момента: монолога на Гец и този на Рачко. Мисля, че това е въпрос на узряване и не бива да се осакатява пиесата.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Антония Каракостова.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА:

След тази постановка всички сме влюбени в произведението на младия белоруски автор. Не можем да кажем, че е съвършено, но е богато, голямо и дълбоко произведение и искам да поздравя др. Димитрина Гюрова, която така решително съкрати от авторовия текст визионите, които бяха свързващите моменти между отделните сцени на тримата. В тези визиони авторът е платил дан на младостта си и на не големия си драматургичен опит при целия му талант и усет за театъра.

Друго постижение на режисьора е блестящо разработена партитура на действие, на обиграване на бит, на стремително и ясно шочетен конфликт. В същото време ми се струва, че това е режисура, която се е занимавала с това да даде възможност възбудимостта към творчество, възбудимостта към органика на тези трима творци, които работят в момента на сцената, даде основата именно на тази възбудимост, която така заразително е действувала и долу. В същото време ми се струва, че е намерен много точно и баланса на актьорската игра едновременно с органиката, защото имам усещането, че присъствуваме на поразителното удоволствие, което получават актьорите от играта, от изграждането и раждането на тези образи. Това е много сложно и е рядкост.

Първата тройка с Таня Масалитинова е изумителна като компактност, като сливане, като стремителност. Нямам никакво безпокойство за монола^{та} на Гец и сцената върху печката, защото

видях репетиции, когато тези неща ставаха. Това е въпрос повече на среща с публиката и разпределяне на сили и изчистване на действието. Присъствието на тези текстове са необходими за смисъла, обобщението и значимостта на постановката.

При Ханна на Иванка Димитрова нещата са станали, стабилни. Но има още моменти на удряване, някъде няма пълно покритие на образа с органиката.

Музиката на Крум Табаков е великолепна. Чузесен е декорът на Атанас Велянов.

Поздравявам перукерите за перуката на Гец, което е едно голямо постижение, също и перуките на Таня и Рачко.

Пожелавам "На добър час!" на постановката.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Константин Илиев.

КОНСТАНТИН ИЛИЕВ:

Радвам се много на присъствието на това заглавие в репертоара на театъра ни, защото пиесата поставя проблеми, написана е и хубаво. Искам да изразя и уважението си към професионализма на авторите на постановката: режисурата, сценографията, музиката и изпълнителите.

Малко се съмнявам, че е реалистично искането за безусловност на камерната сцена, че престане ли да има условност няма да има и театър, ще има натура. И тук няма безусловност и не можем да я искаме. Още от началото, като видим тримата изпълнители, разбираме, че не са осемдесетгодишни старци. Не бива и да се иска от тях да се правят на такива. Може би е по-лесно това на млади актьори да се правят на старци, отколкото актьори, които са на петдесет години.

Именно защото е условно изкуство човек забравя това

нещо в хода на действието и си го приема като театър.

Във втората част няма толкова събития, колкото в първата като драматургия. Но всеки може да научи няколкото драматургични правила, според които към финала не бива да има дълги разкази. Има един принцип на рязането и да се работи с материала свободно. Мисля, че е по-подходящо за изпитани стари класически произведения, когато можем да си позволим и повече експерименти, защото авторите от това няма да пострадат особено.

Не съм сигурен, че трябва категорично да поискаме съкращенията от авторите на постановката. Това за кулаците може да се приеме между другото – споменава за една своя услуга в миналото. Тук нещата се задълбочават, че този, на когото брата е бил интерниран, той се изправя срещу кулаците. Има един принцип, според който пиесата се оставя и със слабостите ѝ.

Но най-добре могат да преценят тези, които месеци наред са се занимавали с постановката и да не им поставяме категорично въпроса за съкращения.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др- Банчо Банов.

БАНЧО БАНОВ:

Искам да взема отношение по литературния превод на пиесата. Преводът беше правен три пъти – третият преводач, Антония Каракостова, се справи великолепно с трудния превод.

Изразявам желанието пиесата да се обръща към някои проблеми от миграцията, екологията и т.н. Очевидно авторът търси темата на голямата жизнена равносметка – кое е правилно и кое не в живота. Той не дава решителни отговори как да се постъпи. В този смисъл би трябвало някои проповедни места да бъдат потушени. Хората споделят жизнения си опит и ние сме тези, които

трябва да изведем нашите заключения. Пиесата като всяко голямо изкуство и като всеки стремеж към голямо изкуство отговаря на елементарния въпрос как трябва да живее човек.

Мисля, че в този аспект са били и търсенията на Димитрина Гурова. Смятам, че в това отношение би могло да се търси по-голямото обобщение. Към този момент на себеизява на своите принципи режьорската много вярно е намерила това, че те в момента размисляват това. Но не трябва да се дават готови истини.

Ние виждаме един режисьор, който уважава текста на автора и навлиза в него дълбоко, за да изведе оттам човешкия характер. Това е втората голяма заслуга на Димитрина Гурова, която е основна линия в нейното творчество – да разказва истините за живота чрез човешките характери, а не чрез режисьорски трикове. Моето верую е, че няма нищо по-изразително от реалния човешки характер.

Пиесата поставя доста проблеми. Мисля, че техния полемичен характер би могъл също така да се позаостри. Той ще дойде във връзка с това, че театърът не дава рецепта. Но проблемът съществува и ние не можем да го отминем. Тук е тревогата на писателя и тревогата на театъра.

Ще подчертая блестящата, виртуозна игра на актьорите. Мисля, че има разлика в двете изпълнителки, които гледахме. А Рачко Ябанджиев днес беше на по-високо равнище от вчера, което показва, че постановката расте, че ще го видим още по-зрял и по-емоционален.

Всички обърнаха внимание на буксуването във втората част. Това наистина е буксуване на драматургията, което ние в Литературното бюро не го видяхме. Разказът на Васил за гробищата е заказ, който не допринася нито една нова черта към неговия характер. Той обяснява едно събитие. Смятам, че режисьорката е

показала достатъчно голямо майсторство в прочитане на цялата пиеса и тя е, която ще реши. Мисля, че има повод за размисъл.

Съгласен съм с казаното, че тази пиеса трябва да бъде гледана не само от софийската публика.

Благодаря на всички участници в постановката за голямото удоволствие, което изпитах при гледане на пиесата.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Гюрова.

ДИМИТРИНА ГЮРОВА:

Изказвам благодарност на всички, които се изказаха. Ние знаем, че постановката сега се образува, пред очите ви. Вие виждате, че има разлика между вчерашното и днешното представление и ще продължава да се образува и на следващите ни репетиции и предприемийни представления. Нещата са в движение, в процес и ще продължаваме да ги доработваме.

Позволете ми без бързане, внимателно и деликатно да се отнеса към внушенията и предложенията за съкращаване на едно или друго нещо в пиесата, на един или друг текст. Надявам се, че имате доверие в нашата литературна грамотност и във внимателния и задълбочен прочит на пиесата. Има неща, без които не може да мине, не са свършени като драматургия, но без тях не може да се постигне развитието на един образ или да се докаже една идея, една тема. Не е така просто да се изреже с оглед на темпоритмичната структура на пиесата. Ние сме направили съкращения и не само визионите, които по принцип са съкратени, но и вътрешни съкращения. Ще помисля по този въпрос много внимателно. Очевидно е, че има неща, които занимават тази висококвалифицирана аудитория и това ме кара да се отнасям внимателно към всяка препоръка, но не бих искала така механично и набързо да стане това.

Др. Константин Илиев каза едно умно нещо: когато приемаме едно произведение и го работим с доверие и любов към онова, което то носи в себе си като основен заряд, като най-важно и най-съществено, отговарящо на нашите желания, намерения и амбиция да се насочим към зрителя с определен идеен и емоционален заряд, като приемаме едно произведение трябва да го вземем с плюсовете и минусите му. Защото едва ли бихме могли да намерим съвършени произведения на млад автор. По-скоро трябва да търсим наши театрални средства – мои и актьорски, за да преодолеем нещата, по които вие основателно направихте бележки.

Накрая искам да призная, че ми е мъчно, че репетициите свършват. Свършва един процес на взаимодействие, на взаимно обогатяване, с един великолепен колектив, с едни актьори, с които човек само може да мечтае да работи, с един сценограф, с когото не работим за първи път и се разбираме от половин дума, с Крум Табаков, който така пълноценно се включва в екипа. Завършва един процес, който имаше всички трудности на едно творческо мъчение, в същото време носеше и удовлетворение на всички ни.

Позволете ми да завърша с благодарност и с уверение, че ще продължим да отглеждаме постановката.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Искам първо да изтъкна високопрофесионалната и енергична работа на постановъчния екип, начело с др. Димитрина Гюрова, както и нашите четирима актьори, които създадоха едно зряло представление за по-малко от петдесет дни. За мен това е въпрос от първостепенно значение, защото е свързан с работата на нашата труппа, с работата на Народния театър като творчески социалистически институт.

Това е резултат на високата организация на работата,

която Димитрина Гюрова винаги е показвала на наша сцена. Резултат е на една яснота и на високия професионализъм и преданост на актьорите, които в тези кратки срокове показаха на какво са способни.

На второ място, искам да изтъкна, че заслугата на др. Димитрина Гюрова за това заглавие "Вечер", което влезе в репертоара на нашия театър, е голяма. Това е една камерна пиеса, но проблемите в нея са много магистрални и много големи. В лицето на трима герои е показана една много широка и дълбока картина не само на съветското общество. До Васил присъства Никита – един герой, празен дърдорко, майстор на празнословието, догматичен, който не съществува от вчера и който компрометира комунистическия идеал е неговата реализация.

Извън другата проблематика, която е генерална за съвременното човечество, за човека и земята, за човека и природата, за човека и цивилизацията, е проблематиката, която няма ясно решение, нито се очертават никакви изгледи за ясно решение поради тези много тежки проблеми, в които човечеството затъва непрекъснато и които са свързани с цивилизацията.

В тази драматургия има и полемични моменти, но аз съм дълбок привърженик на начина, по който този автор третира проблемите в съветското общество, защото се оказва, че другият начин на третиране не ни носи нищо хубаво. Това е и един репертоарен успех на театъра, който в зрялата и силна високопрофесионална реализация на неговата актьорска група и с режисурата на др. Димитрина Гюрова ще има много голям успех сред театралната публика и ще бъде един жалон в развитието на изкуството на Народния театър "Иван Вазов" в неговата най-плодотворна и най-солидна линия, отговаряща на характера и задачите, които са му поставени, както и на вътрешното му развитие.

С голямо вълнение и удоволствие гледах и двете представления вчера и днес и още веднъж искам да благодаря.

Предоставям на режисьора със сътрудничеството на актьорите да реши въпросите, които се поставиха. Нейно право е да прецени кое от предложенията трябва да вземе под внимание.

ВТОРА ТОЧКА ОТ ДНЕВНИЯ РЕД

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Искам да изясня един въпрос пред Художествения съвет, че се сваля от репертоара на театъра пиесата "Пътуване към Мека". На миналия съвет се получи сериозно разделяне по оценката на пиесата - имаше както много ярки привърженици, така и много ярки противници на пиесата като произведение. Мисля, че не са необходими противопоставяния от този род за нашия театър. Затова вземам решение да се свали пиесата от репертоара на театъра. На др. Младен Киселов е възложено, заедно с Литературното бюро, да потърсят и да предложат за реализация друго камерно произведение.

Има думата др. Рачко Ябанджиев.

РАЧКО ЯБАНДЖИЕВ:

Ако представлението "Сборен пункт" трябва да се играе в бъдеще, то с този декор не може повече. Всичко е разкапано и ще стане нещастие. Моля от името на всички участници, ако ще се играе, да се направи или поправи този декор.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има думата др. Масалитинова.

ТАТЯНА МАСАЛИТИНОВА:

С др. Димитрина Гюрова имахме чудесна съвместна работа, много конкретна и точна. Нас ни харесваше работата и винаги бях-

ме точни за репетиции, нямаше губене на време – всичко беше много организирано, обмислено. Това създаваше предпостави за актьорите да изпитват удоволствие от работата си и резултатът да е добър.

На женската роля бяхме две изпълнителки, не си пречехме и имахме еднакъв брой репетиции и виждате, че резултатът е равностоеен. Всичко това зависи от организацията на работа от страна на режисьора. А ние винаги молим режисьорите да вземат по двама изпълнители за някои роли.

За пиесата "Пътуване към Мека" мисля, че вината е в режисьора, на когото нищо не пречеше и имаше време да направи тази пиеса с две изпълнителки, както ние направихме тук. По този начин се огорчават две чудесни актриси. Пиесата е чудесна, има готов декор и не трябваше да се отхвърля пиесата.

З А К Р И В А Н Е

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Има ли други изказвания? Няма. Поради изчерпване на дневния ред закривам заседанието на Художествения съвет!

/Край 14 ч и 25 мин./

Стенограф:

/Р. Райчев/

ДИРЕКТОР:

/Д. Фучеджиев/